

Земеделските будители

Автор(и): Растителна защита ; гл. ас. д-р Иван Алексиев, от ИРГР в Садово; доц. д-р Катя Узунджалиева, ИРГР – Садово

Дата: 01.11.2020 Брой: 11/2020

На 1 ноември отбелязваме Деня на народните будители. В този ден отдаваме почит на делото на всички просветители, отворили вратите на знанието в името на всеобщото благо. Ще открием пламъка за благородно дело и в създаването на селскостопанска наука в България още преди 140 години. Благодарим на всички будители, които осъзнават нуждата от качествено образование и с много труд и усилия продължават напред!

В деня на народните будители ще върнем времето назад, за да ви припомним, че делото на българските просветители ще открием и в създаването на земеделската наука у нас. Според Селскостопанската академия в далечната 1853 г. Никола Икономович – Жеравненец издава първата книга за земеделие, с което поставя началото на селскостопанската литература в страната. Учител по образование и душа той успява да систематизира основните насоки за развитието на земеделието в началото на 19 век в България.

Малко по-късно през 1888 г. Георги Златарски и Никола Лазаров се справят с трудната задача да издадат учебник по зоология за долните класове на средните училища – “Животните”, илюстриран с 298 фигури. А в своя учебник по стопанство (Учебникът по стопанството – Домашно и полско

градинарство, бубовъдство, пчеловъдство, птицовъдство и скотовъдство) от 1894 г. Димитър Попов пише, че любовта към земеделието, градинарството, пчеларството, бубовъдството трябва да се насърчават и разпространяват.

140 години земеделска наука в България

Може би малцина знаят, но в исторически план аграрната наука на България стартира една от първите в света.. През 1835 г. изследователя Бусенго открива първата земеделска опитна станция във Франция, неговия пример е последван в Англия през 1843 г., през 1847 г. се открива известната Свальовска опитна станция в Швеция, а през 1852 г. това става и в Германия. Преди 140 г. през 1882 г., след неимоверни усилия от страна на видния български възрожденец Димитър Наумов към новостроящото се земеделско училище в Садово, вместо да се изгради образцово обзаведен чифлик с демонстративен характер, се създава първото опитно поле и с това се поставя началото на земеделската наука в България. Областното управление в Пловдив утвърждава създаването в Садово на Опитно (изпитателно) поле с добре обзаведени за своето време лаборатории за изследователска и учебна дейност, наричани тогава „сервизи“. Сега е трудно да си представим, но е факт, че само няколко години след освобождението ни от турско робство, все още в „Източна Румелия“, няколко будни, напредничави люде, завършили образованието си в „странско“ и видели що е то „модерно земеделие“ решават, че на нашата млада аграрна държава и е нужно просвещение и развитие. Затова те създават опитно поле, където да изучават и да проверяват, кое е по-правилно при нашите условия и кое е по-добро за нашите земеделци. Организируют и издателска дейност за да се популяризират техните „открития“ и натрупан опит. Списание „Садово“ е едно от първите земеделски издания появили се по нашите земи в края на 19-ти век.

Първата земеделска опитна станция в България е създадена през 1902 г. в Садово от изключителният изследовател Константин Малков, който има основополагаща роля за развитието на основните направления в земеделската наука: растителни генетични ресурси, селекция, семепроизводство и растителна защита.

Великите българи в земеделието

Константин Малков

Константин Малков е роден в българския квартал на бунтовния планински град Крушево през 1873 г., Македония (сега РСМ). Семейството му се премества да живее в Орхание (Ботевград). Учи в Държавното средно земеделско училище в Садово. Висше земеделско образование завършва в Хале, Германия. Специализира опитно дело в Гьотинген и болести по културните растения в Берлин. След завръщането си в България учителства в Държавното средно винаро-земеделско училище в Плевен, в Средно земеделско училище „Образцов чифлик“ в Русе и в Държавното средно земеделско училище в Садово, където на Малаков му хрумва малкото опитно поле към училището да се превърне в Земеделска опитна станция, като тези които е видял в Европа. След известни трудности на 27 август 1901 г. със заповед № 838 на Министерството на търговията и земеделието той е назначен за неин управител. Така преди 120 г. през септември 1902 г. Държавната земеделска опитна станция Садово е официално открита със задача да работи за подобряване на земеделските култури в количествено и качествено отношение и да проучва болестите и неприятелите по културните растения.

Константин Малков завещава на поколенията агрономи и научни работници изключително ценни проучвания, между които класификацията на българските пшеници, изучава южните култури, главно памука, проучва мащабно за времето си болестите и вредителите на културните растения, като открива нови за науката болести по тях. За краткия си, но изключително ползотворен живот, ученият издава 273 броя публикации, свързани с аграрната наука. Автентични научни трудове са запазени в специализираната библиотека на ИРГР.

акад. Павел Попов

По ирония на съдбата преди 120 г. през същата 1902 г., годината на откриването на Държавната земеделска опитна станция в Садово, на бял свят се появява и един от нейните най-видни бъдещи представители, един от корифеите на аграрната наука за България – акад. Павел Попов. Постъпвайки на работа в Садово през 1928 г. той участва в един период от развитието на станцията, който се откроява с нестихващ подем в изследователския процес и укрепването и като жизнено звено по проблемите на селекцията на пшеницата и много други важни за нашата страна земеделски култури. Акад. П. Попов е ученият работил в Садово с най-голям международен авторитет, тава е човекът създал школа с която се гордеят всички негови последователи. Макар никога да не става Директор, той оставя най-дълбока следа в славната история на земеделската наука в Садово. С негово участие са създадени 67 сорта пшеница, пипер, фъстъци, мак, сусам и др. Той извежда селекцията на пшеницата в България на световно равнище и написва над 750 научни и научно-популярни статии. Негови са думите „Садово може да се счита за пионер в агрономическата наука на България и заслужава да се превърне в мемориален град на българската селскостопанска наука”

**Статията е обновена на 01.11.2022 година*